

1

Deloitte.

A KLÍMAVÁLTOZÁS HÁTTERE

1. MIT ÉRTÜNK KLÍMAVÁLTOZÁS ALATT?

KLÍMA

- Egy régió hosszútávú **időjárási mintázatai**¹.
- Fő tényezők az **átlag hőmérséklet**, csapadék, pára, szél és légnyomás.

KLÍMAVÁLTOZÁS

- Globális felmelegedés alatt értjük a Föld légkörének átlagos hőmérséklet emelkedését.
- A globális felmelegedés elsődleges oka az üvegházhatás megváltozása, amelyet elsősorban a légkörbe kerülő szén-dioxid és más anyagok megnövekedett szintje okoz.²

ÜHG

- Az üvegházhatású gázok a Föld légkörében olyan funkciót töltenek be, mint a melegházak üvegbúrája: beengedi a Nap hőjét, visszafelé, tehát a világűr felé, azonban egy részének útját állják.
- Üvegházhatás nélkül a hőmérséklet -18 °C lenne a Földön.
- Az ÜHG többsége a természetben is megtalálható, de az emberi tevékenységek következtében megnövekedett a koncentrációjuk a légkörben.
- Míg a szén-dioxid az egyik leggyakoribb ÜHG a légkörben, a metán a legkárosabb, és utóbbi legnagyobb részben a mezőgazdasági állattartásból származik³.

KARBONLÁBNYOM

Egy ember, szervezet vagy közösség tevékenységének eredményeként a légkörbe kibocsátott ÜHG (CO_2e^*) mennyisége.

VS.

ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM

Megmutatja, hogy mennyi erőforrásra (pl. termőföldre, vízre) van szükség adott társadalom jelenlegi életszínvonalának és fogyasztásának fenntartásához.

1.75 bolygóra lenne szükségünk, hogy az átlagos fogyasztási szintünk a jelenlegivel azonos maradjon hosszú távon is (2019-es adat).**

* a szén-dioxid-egyenérték az összes üvegházhatású gáz (metán, dinitrogén-oxid stb.) kibocsátását magában foglalja.

** az ökológiai lábnyomot globális hektárban mérik (gHA), ugyanakkor szemléltésként gyakran fejezik ki „Föld bolygónyi” mértékegységben.

Hány bolygóra lenne szükségünk egy évben, ha mindenki olyan életmódot folytatna, mint te?

[Ecological Footprint Calculator](#)

2. TÉNYLEG VAN KLÍMAVÁLTOZÁS?

Bár a tagadók (lásd az alábbi szkeptikus véleményeket) nem így gondolják, az emberi tevékenység által okozott klímakrízis jelensége mára már tudományosan bizonyított tény. A klíma felgyorsult változása pedig **súlyos következményekkel jár** az élővilág és a társadalom számára egyaránt.

“
A felmelegedést
kozmosz
sugarak
okozzák.”
”

„A tapasztalt
hőmérsékletváltozás
a Föld természetes
ciklusának része.”

„Legalább melegebb
lesz, ami növeli
a termelékenységet.”

“
Engem
úgysem
érint.”
”

“
A klímaváltozás
elleni harc hatalmas
pénzügyi
áldozattal jár.”
”

„A CO₂ csak kis részét
alkotja a légköri gázok-
nak, nem lehet nagy
hatása a melegedésre.”

3. HOGYAN VÁLTOZOTT BOLYGÓNK KLÍMÁJA AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN?

A valaha mért legmelegebb évtized a 2011–2020 közötti volt. Az ember okozta globális felmelegedés következtében bolygónk átlaghőmérséklete jelenleg 0,2 °C-kal növekszik minden évtizedben⁵.

+1,2 °C

... volt az átlagos hőmérséklet emelkedés 2019-ben⁶.

+1,5 °C

... alatt szükséges tartanunk a hőmérséklet emelkedést a biztos klímakatasztrófa elkerülése végett⁷.

+2,0 °C

... ahonnan már beláthatatlan következményei lehetnek a globális klímaváltozásnak⁸.

GLOBÁLIS TÚLFOGYASZTÁS NAPJA (EARTH OVERSHOOT DAY)⁹

Az a nap, amikortól kezdve az emberek által igénybe vett ökológiai erőforrások mennyisége meghaladja azt a mennyiséget, amelyet a Föld abban az adott évben képes regenerálni.

Ettől a ponttól a hiány pótlásához már a következő év erőforrásait fogyasztja az emberiség.

EDDIGI DÁTUMOK:

2022
július 28.

1995
október 3.

1970
december 30.

4. MI OKOZZA A KLÍMAVÁLTOZÁST?

A fő üvegházhatást okozó gáz a **vízgőz**, ami a természetes üvegházhatás körülbelül kétharmadért felelős.

A szén-dioxid felelős az **ember okozta** megnövekedett **üvegházhatás több mint 60%-ért**.

A második legfontosabb, emberi tevékenység által jelentős mennyiségben kibocsátott üvegházhatású gáz a **metán**.

A baktériumok hatására az óceánokból, esőerdőkből természetes úton felszabaduló gáz a **dinitrogén-oxid**.

EGYÉB GÁZOK

A **halogénezett és fluorozott szénhidrogének (CFC-k és HFC-k)** a természetben nem fordulnak elő, csak az emberi tevékenység által jönnek létre. Sokkal károsabbak az üvegházhatás fokozásának szempontjából és ráadásul többezer évig a légkörben maradnak. A hűtő- és fagyasztógépekben fordulnak elő leggyakrabban, valamint az elektronikai ipar több területén és az alumíniumgyártásban is fellelhetők.

Az üvegházhatású gázok természetes külső tényezők és emberi tevékenység által kerülhetnek a légkörbe:

TERMÉSZETES KÜLSŐ TÉNYEZŐK¹⁰

- Naptevékenység.
- A napállandó fluktuációjának idő-sora. (Napunk rendelkezik egy 11 évente ismétlődő ciklussal.)
- Vulkánkitörések.

EMBEREK ÁLTAL OKOZOTT TÉNYEZŐK

- Fosszilis tüzelőanyagok égetése.
- Nagyipari állattenyésztés.
- Erdőirtás.
- Közlekedés.

A CO₂ légköri koncentrációja
2020-ban

48%
-kal

volt magasabb,
mint az iparosodást
megelőzően¹¹.

A gazdasági fejlődés
és a népességnöve-
kedés miatt **az éves
ÜHG kibocsátás
1990 óta több mint**

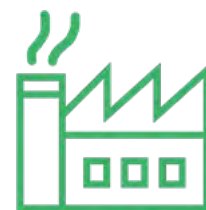
Kína

2006 óta az **első
számú CO₂-kibocsátó
összkibocsátását tekintve¹³**, több
mint kétszer akkora kibocsátással,
mint a 2. helyezett Egyesült Államok.

40%
-kal nőtt¹².

A fosszilis
energiaforrásokat
égető szektorok

**a fő CO₂-
kibocsátók**

(az alkalmazott tüzelőanyagtól
és technológiától függően.)

A mezőgazdaság

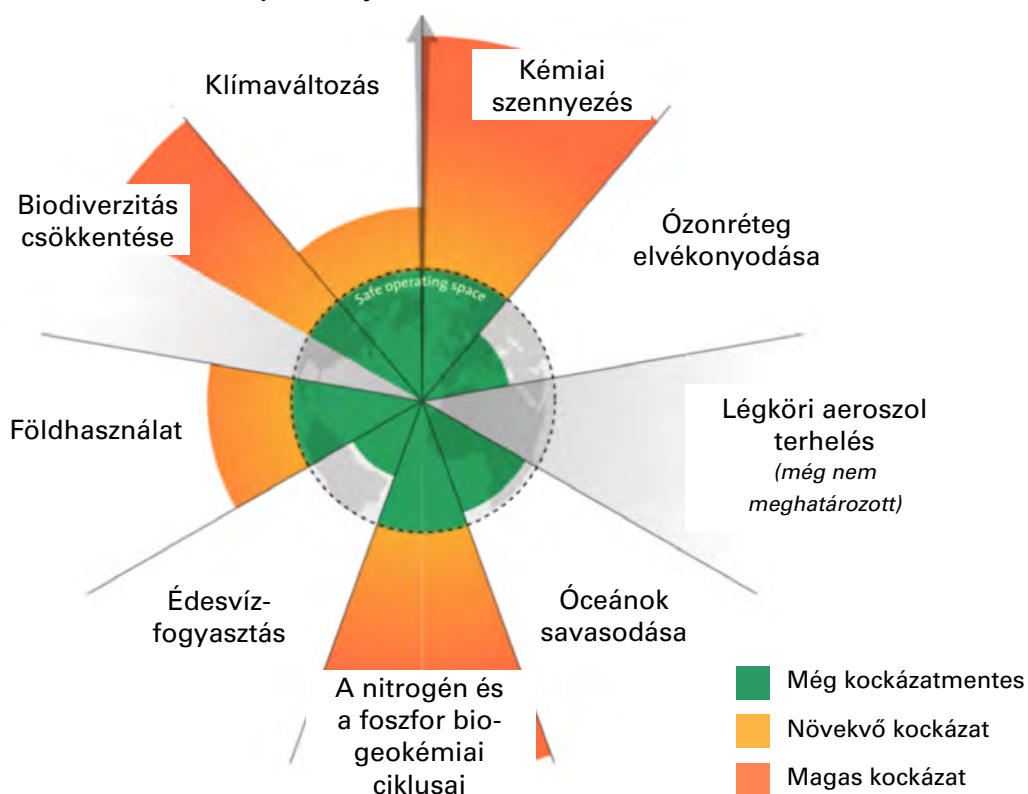
az ÜHG kibocsátás
**második legnagyobb
forrása.**

Bár a Föld önmagában is rengeteg szén-dioxidot bocsát ki, ezt még képes lenne kezelni. Becslések szerint **a természeti okok kevesebb, mint 0,1 °C-kal járultak hozzá** a Föld átlaghőmérsékletének felmelegedéséhez 1890 és 2010 között¹⁴.

5. MILYEN KÖVETKEZMÉNYEI VANNAK A KLÍMA-VÁLTOZÁSNAK RÁNK ÉS KÖRNYEZETÜNKRE NÉZVE?

Bár az éghajlatváltozás az egyik legszembetűnőbb folyamat, **számos más területen is feszegetjük a természeti határokat**. Ezeket a természeti határokat Rockström, svéd tudós, a „Bolygóhatárok”* kilenc szempontja mentén értékeli és sorolja kockázati csoportba a problémák jelenlegi súlyosságát figyelembe véve. A biodiverzitás csökkenését tekintve már jobban megközelítettük azt a határt, melyen belül még az emberiség a megszokottak szerint folytathatja életét.

A „BOLYGÓ 9 HATÁRA”¹⁵

1. Klímaváltozás
2. Kémiai szennyezés
3. Az ózonréteg elvékonyodása
4. Légköri aeroszol terhelés
5. Óceánok savasodása
6. A nitrogén és a foszfor biogeokémiai ciklusai
7. Édesvíz-fogyasztás
8. Földhasználat
9. Biodiverzitás csökkenése

TERMÉSZETI KÖVETKEZMÉNYEK

- A légkör és az élővizek felmelegedése
- A tengeri áramlatok megváltozása
- Gleccserek eltűnése és tengerszint emelkedés
- Egyre gyakoribb hóhullámok
- Érintetlen ökológiai területek csökkenése
- Élővilág pusztulása
- A természeti katasztrófák számának növekedése
- Szárazság és erdőtüzek gyakoriságának növekedése
- Megnövekedett vízhasználat, vizek szennyezése, vízhiány

Gyakorlati példa: Az időszakos vízhiánnyal szembenézni kényszerülő városlakók száma a 2000. évi 500 millióról várhatóan 1,9 milliárdra fog emelkedni 2050-re.

TÁRSADALMI KÖVETKEZMÉNYEK

- Egyes területek lakhatatlanná válása emberek számára – pl. a tengerszint emelkedése, a víz- és élelmiszerhiány miatt.
- Politikai, társadalmi és bevándorlási problémák fokozódása.
- Még nagyobb társadalmi egyenlőtlenségek.
- Betegségek megjelenése új területeken pl. malária.

Gyakorlati példa: Indonézia fővárosának, Jakartának az áthelyezése a tengerszint emelkedése miatt.

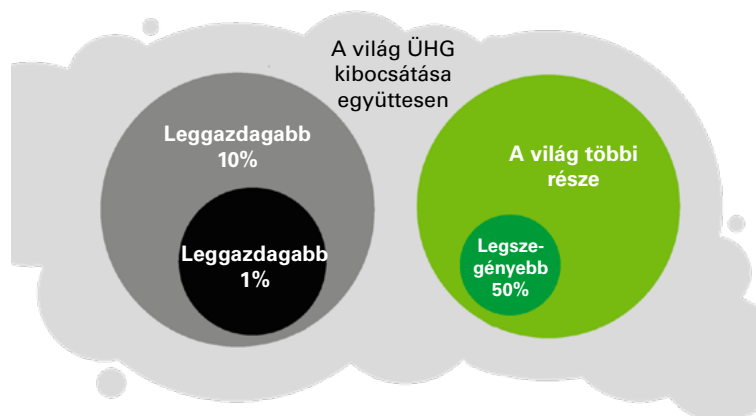
Fizikailag ugyanakkor továbbra is lehetséges a földi éghajlat, és a felmelegedés 1,5 °C körüli stabilizálása, ezért a legjobb tudásunk szerint kell a kibocsátások csökkentésén dolgozni mind egyéni, mind társadalmi szinten.

6. MÉGIS HOGYAN CSÖKKENTHETJÜK A KIBOCSÁTÁSOKAT - ÉS MÉRSÉKELHETJÜK EZÁLTAL AZ ÜVEGHÁZHATÁST ÉS A KLÍMAVÁLTOZÁST?

Az egyik leghatékonyabb megoldás az energiafogyasztás csökkentése, az energiahatékonyság javítása (aminek eredményeképpen kevesebb energia szükséges egy adott termék vagy szolgáltatás előállításához, mint korábban), valamint a megújuló energiaforrások előnyben részesítése. A legtisztább energiaforrások a megújuló energiák (víz, nap, szél, stb.), ezért a fosszilis tüzelőanyagok használatának visszaszorítására kell törekednünk. Figyelni kell ugyanakkor az összfogyasztásunkra is! Minden fogyasztás anyag- és energiafelhasználással jár. Nem véletlen, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkező országok és egyének járnak az élen az egy főre eső kibocsátásban.

Egyéni szinten a világ leggazdagabb 1%-a felelős annyi üvegházhatású gáz-kibocsátásáért, mint a világ szegényebbik 50%-a. A világ leggazdagabb 10%-a pedig annyi kibocsátásért, mint az összes többi ember együttvéve¹⁶.

Forrás: Confronting Carbon Inequality, Oxfam, 2020

Energiaforrás tisztasága

FOSSZILIS TÜZELŐANYAGOK

Szén
Kőolaj
Földgáz

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK (PÉLDÁK)

- Vízenergia
- Szélenergia
- Napenergia
- Biomassza
- Geotermikus energia
- Óceánvíz és hullámenergia

7. EZ KINEK A FELELŐSSÉGE?

A rövid válasz az, hogy bár az ipar az elsődleges kibocsátó, a **társadalom különböző csoportjai mind hatással vannak egymásra**, és különböző mértékben tudnak hozzájárulni az erőforrások és az ökoszisztémák megóvásához.

Gondoltad volna, hogy a globális ÜHG kibocsátások kétharmadáért csupán 90 vállalat felel? Ezen "szennyezők" közé főleg olajipari és energia-termelő vállalatok tartoznak¹⁷.

8. ÉS TE MIT TEHETSZ?

Bár az egyéni cselekvés önmagában messze nem olyan hatásos, mint a vállalatok vagy a szabályozás által tett lépések, ez nem azt jelenti, hogy te nem tehetsz semmit. Ha sokan összefogunk, akkor nagyon sok mindent megmozdíthatunk és nyomást gyakorolhatunk a vállalati és kormányzati döntéshozókra.

**TÖREKEDJÜNK
A LEGJOBBRA,
DE NE HELYEZZÜNK
TÚL NAGY NYOMÁST
MAGUNKRA!**

Alább pár kérdés, ami mentén felülvizsgálhatod a saját szokásaidat:

**Hol / hogyan
laksz?**

Hőszigetelés módja, elektronikai eszközök energia-hatékonysága

Hogyan étkezel?

Hús- és tejtermékek mértéke, helyi termelők vagy tengerentúli termékek

Hogyan közlekedsz?

Repülés gyakorisága, tömegközlekedés vagy személygépkocsi (saját vagy közösségi)

Milyen szakmát választasz?

Iparág, vállalat fenntarthatósági törekvései, utazás gyakorisága

Kire szavazol?

Kormányok döntéseinek fontossága

Vásárlási szokások?

Csomagolóanyagok, helyi termékek vásárlása, elektronikai cikkek gyakori cseréje

Németországban már évek óta csökken a hús fogyasztás a vegetáriánus és vegán mozgalmak miatt. Ennek akkora a sikere, hogy van már olyan nagy, hagyományos húsipari vállalat, ami több, mint a portfóliójának felét átállította vegán és vegetáriánus termékekre. 2021-ben a bevételének túlnyomó része már húsmentes termékekből származott.

SZERETNÉL MÉG JOBBAN ELMÉLYÜLNI A TÉMÁBAN?

Kattints [ide](#) és nézd meg **szakmai videóinkat** a témában!

Kattints [ide](#) és nézd meg az első magyar, fiataloknak szóló **Klímakonferencia előadásait!**

Ha már úgy érzed, hogy eleget tanultál a témáról, teszteld tudásod! Kattints [ide](#) és töltsd ki a **témához kapcsolódó kvízünket!**

Elég a tanulásból? Már cselekednél? Nézd meg [itt](#), milyen kihívásaink vannak és teljesítsd egyet! A sikereidről posztolj a **#KlímahősVagyok** hashteggel!

Kíváncsi vagy a víz útjára, vagy hogy mi fán terem a bio? Nézd meg az idei lehetőségeket, ahol személyesen bepillantasz egy-egy üzem, műhely, nagyvállalat működésébe, meghallgathatod fenntarthatósági törekvéseiket, közvetlenül döntéshozóknak teheted fel kérdéseidet!

Nem csak számodra, számunkra is fontos a részvételed! [Ide](#) kattintva jelentkezz akár egyénileg, akár osztályoddal egy **műhelylátogatáson!**

Nem tudod elképzelni, milyen lehet egy műhelylátogatás? [Nézd meg](#), hogy a 2022-es Klímahősök milyen gyárakban, üzemekben, nagyvállalatoknál jártak és kikkel beszélgettek a fenntarthatóságról és a klímaváltozásról.

AZ E-LEARNING ANYAG TÁMOGATÓI:

Források:

1. Oxford Dictionary, 2022: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/climate#:~:text=climate-,noun,climate%20of%20the%20Arctic%20regions
2. Oxford Reference, 2022: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095855385>
3. IEA 2020, <https://www.iea.org/reports/methane-tracker-2020>
4. Center for Sustainable Systems, 2021: <https://css.umich.edu/publications/factsheets/sustainability-indicators/carbon-footprint-factsheet>
5. NASA, 2022: [https://climate.nasa.gov/global-warming-vs-climate-change/#:~:text=Since%20the%20pre%20Industrial%20period%2C%20human%20activities%20are%20estimated%20to,0.36%20degrees%20Fahrenheit\)%20per%20decade.](https://climate.nasa.gov/global-warming-vs-climate-change/#:~:text=Since%20the%20pre%20Industrial%20period%2C%20human%20activities%20are%20estimated%20to,0.36%20degrees%20Fahrenheit)%20per%20decade.)
6. World Meteorological Organization, 2021: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/climate-change-indicators-and-impacts-worsened-2020#:~:text=2020%20was%20one%20of%20the,the%20warmest%20decade%20on%20record.>
7. IPCC, 2022: <https://www.ipcc.ch/sr15/>
8. Vox, 2018: <https://www.vox.com/energy-and-environment/2018/1/19/16908402/global-warming-2-degrees-climate-change>
9. Earth Overshoot Day, 2022: <https://www.overshootday.org/>
10. Országos Meteorológiai Szolgálat (MET), 2022: https://www.met.hu/eghajlat/eghajlatvaltozas/eghajlatvaltozas_okai/
11. World Meteorological Organization, 2020: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/carbon-dioxide-levels-continue-record-levels-despite-covid-19-lockdown>
12. EPA, 2019: <https://www.epa.gov/climate-indicators/greenhouse-gases#:~:text=An%20increase%20in%20the%20atmospheric,atmosphere%20increased%20by%2045%20percent.>
13. PBL, 2006: <https://www.pbl.nl/en/Chinanowno1inCO2emissionsUSAinsecondposition>
14. European Commission, 2022: https://ec.europa.eu/clima/climate-change/causes-climate-change_en
15. Stockholm Resilience Centre, 2022: <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>
16. Confronting Carbon Inequality, Oxfam, 2020
17. Guardian, 2019: <https://www.theguardian.com/environment/ng-interactive/2019/oct/09/half-century-dither-denial-climate-crisis-timeline>
18. United Nations, 2022: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>
19. Képek forrása: freepik.com
20. Ikonok forrása: thenounproject.com

A Deloitte név egy vagy több Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL”) társaságra, a tagvállalatok globális hálózatára és azok kapcsoló vállalkozásaira utal (együttesen: a „Deloitte szervezet”). A DTTL (vagy „Deloitte Global”) és valamennyi tag- és kapcsoló vállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy, melyek harmadik felek irányába egymás nevében nem vállalnak kötelezettségeket. A DTTL, valamint annak tag- és kapcsoló vállalatai kizárólag saját tetteikért és mulasztásaikért felelnek. A DTTL ügyfelek számára nem nyújt szolgáltatásokat. További információ a deloitte.hu/magunkrol webhelyen olvasható.

A Deloitte a Fortune Global 500® cégek közel 90%-a és több ezer magáncég számára nyújt iparágvezető könyvvizsgáló és bizonyossági, adózási és jogi, vezetői, pénzügyi és kockázatkezelési tanácsadói szolgáltatásokat. Szakembereink mérhető és tartós eredményeket nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a tőkepiacokba vetett bizalom megerősítéséhez, lehetővé teszik ügyfeleink számára az átalakulást és a gyarapodást, és utat mutatnak egy erősebb gazdaság, egy igazságosabb társadalom és egy fenntartható világ felé. A Deloitte több mint 175 éves múltra tekint vissza, jelenleg több mint 150 ország területén tevékenykedik. Ha többet szeretne tudni arról, hogy a Deloitte mintegy 345.000 szakembere hogyan teremt maradandó értéket, látogasson el a <http://www.deloitte.com> webhelyre!

„Jelen kiadvány kizárólag általános jellegű szakmai tájékoztatást tartalmaz, és nem minősül sem a Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL”), sem pedig tag- és kapcsoló vállalatainak hálózata (együttesen: a „Deloitte szervezet”) által nyújtott tanácsadási vagy egyéb szolgáltatásnak. Javasoljuk, hogy a szervezetük pénzügyeit vagy üzletvitelét, illetve saját pénzügyeit befolyásoló bármely döntés meghozatala vagy ilyen jellegű lépés megtétele előtt kérjenek/kérjen, kifejezetten a szervezetükre/az Ön igényeire szabott, egyedi, szakmai tanácsadást. Az üzenetben foglalt információ pontosságával vagy teljességével kapcsolatban semmilyen jognyilatkozatot nem teszünk, szavatosságot nem vállalunk, kifejezett vagy hallgatóságos vállalást nem teszünk. Sem a DTTL, sem pedig tagvállalatai, kapcsoló vállalatai, alkalmazottai vagy megbízottai nem vállalnak felelősséget semminemű olyan kárért vagy veszteségért, mely közvetlenül vagy közvetetten a jelen kiadványban foglalt információk felhasználásából ered. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy.”

© 2022 Deloitte Magyarország

Készült a
Deloitte.
szakmai támogatásával

unicef
minden gyerekért

